

International Migration Outlook: SOPEMI 2009

Summary in Finnish

Kansainvälisen siirtolaisuuden katsaus: SOPEMI 2009

Suomenkielinen yhteenveto

- Siirtolaisuus OECD-maihin on noussut jyrkästi kahden viimeisen vuosikymmenen aikana ja viime vuosina myös työperäinen siirtolaisuus on kasvanut merkittävästi.
- Tämä julkaisu tarkastelee ensiksi talouskriisiä ja sen vaikutusta kansainväliseen siirtolaisuuteen, kuvailee kuinka siirtolaisuusvirrat ja -politiikka ovat muuttuneet sen seurauksena ja analysoi vaikutuksia pitkällä ja keskipitkällä aikavälillä.
- Sen jälkeen siirrytään käsittelemään työperäisen maahanmuuton hallintaa, niin ammattitaitoisen, kuin kouluttamattomankin työvoiman osalta. Tarkastelussa on kuinka maiden tulisi nyt valmistautua tulevaisuuden työmarkkinoiden tarpeisiin ja kuinka parhaiten ohjata luvattomat siirtolaiset virallisiin kanavoihin.
- Kaikki julkaisun taulukot ja kaaviot on dynaamisesti linkitetty (StatLink) suoraan verkkosivustoon, josta tiedot on saatavilla Excel® muodossa. Lukijoita myös kehoitetaan vierailemaan osoitteessa www.oecd.org/els/migrations/pmi, mihin Lokakuussa 2009 lisätään maakohtaiset tiedot, analyysit kehityssuunnista ja tilastoliitteet.

Johdanto

Suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle ja yhä vähenevien määrien nuoria astuessa työmarkkinoille, monet OECD-maat ovat odottaneet työperäisen maahanmuuton täyttävän ennustetun työvoimavajeen tulevina vuosikymmeninä. Vuoteen 2015 mennessä, eläkkeelle jäävien lukumäärä OECD-maissa ylittää uuden työvoiman määrän ja tämä ilmiö tulee jatkumaan useiden vuosien ajan. Vaikka kansainvälinen siirtolaisuus ei olekaan ainoa ratkaisu ongelmaan – teknologia, ulkoistaminen ja työvoiman suurempi maan sisäinen liikkuminen ovat muita vaihtoehtoja – saattaa sillä silti olla tärkeä rooli täytettäessä vajetta tietyillä aloilla ja tietyissä maissa.

Tällä hetkellä taluskriisi on kuitenkin huomattavasti muuttanut tilannetta ja keventänyt työmarkkinoiden paineita. Nettomuutolla on ollut tapana vähentyä taloudellisten laskukausien aikana, johtuen työnantajien vähäisemmästä työvoiman tarpeesta, joka vähentää siirtolaisia houkuttelevia työmahdollisuuksia. Hallituksetkin muokkaavat säädöksiä vähentääkseen uusia tulijoita esimerkiksi pienentämällä työperäisen siirtolaisuuteen mahdollisesti asetettuja kiintiöitä tai poistamalla tiettyjä elinkeinoja työvoimapulasta kärsivien joukosta.

Tämänhetkinen taluskriisi ei ole poikkeus. Sillä on ollut yleisesti haitallisia vaikutuksia työmarkkinoihin OECD-maissa, hilliten työperäisten siirtolaisten liikkeitä, mutta myös peruuttaen laajalti maahanmuuttajien viime vuosina aikaansaatuja edistyksiä työmarkkinoilla.

Maat joihin kriisi iski ensimmäisenä osoittavat suurta työttömyyden nousua ja työllisyyden vähenemistä maahanmuuttajien keskuudessa kantaväestöön verrattuna, niin absoluuttisesti kuin suhteellisestikin mitattuina. Talouden laskukausi iskee tyypillisesti lujemmin maahanmuuttajiin kuin kantaväestöön monesta eri syystä. He mm. ovat yliedustettuina suhdanteille herkillä aloilla, heidän sopimusjärjestelynsä ovat vähemmän vakaita he kärsivät selektiivisistä palkkauksesta ja irtisanomisista. Lisäksi sekä laskukauden aikana saapuneet että irtisanotut maahanmuuttajat näyttävät olevan erityisissä vaikeuksissa päästä mukaan vakituisen työelämän pariin. Ensimmäistä kertaa pitkään aikaan, työllistettyjen maahanmuuttajien osuus on Yhdysvalloissa laskenut alle syntyperäisen väestön vastaavan luvun.

Hallitusten tulee olla valppaana varmistaakseen, etteivät maahanmuuttajien heikkenevät työmarkkinaolot vahingoita jatkuvan siirtolaisuuden mahdollisuutta talouskasvun palattua. Integraatio-ohjelmia tulee jatkaa, syrjinnänvastaisia toimia vahvistaa ja työttömille suunnattu aktiivinen työvoimapolitiikka tulee hyödyttää yhtäläillä myös maahanmuuttajia.

Yleinen tarve hallita työperäistä maahanmuuttoa pysyy laskukaudesta huolimatta. Työvoimapulaa esiintyy edelleen joillakin aloilla ja suurempien

siirtolaisuusvirtojen odotetaan palaavaan talouden elvyttyä. Näiden tehokas hallinta onnistuu vain jos maat omaksuvat kokonaisvaltaisen pitkántähtäimen näkemyksen. Tulee kehittää säädöksiä, jotka takaavat maahanmuuton reagoivuuden työmarkkinoiden tarpeisiin, tähtäävät luvattoman siirtolaisuuden vähentämiseen, sekä edesauttavat maahanmuuttajien ja heidän lastensa integroitumista yhteiskuntaan pitkällä aikavälillä.

Viime vuosikymmeninä useimmat hallitukset ovat suosineet ammattitaitoisen työvoiman siirtolaisuutta toimilla, jotka auttavat heidän rekrytointia ja helpottavat maassaoloa. Hallitusten tulisi myös huomata vähemmän koulutettujen siirtolaisten tarve joillakin toimialoilla. Heidän maahantulo on poliittinen valinta, jota täytyy arvioida hyöty- ja haittanäkökulmista kohdemaan mukaan. Käytännössä useimmat maat ovat jo harkinneet uusien kanavoiden avaamista siirtolaisille vähemmän koulutusta vaativiin töihin. Enenevässä määrin on huomattu, että rajoitettaessa laillisen maahantulon mahdollisuuksia vähemmän koulutusta vaativiin töihin, kun samanaikaisesti niissä on työvoimapulaa, luodaan otollinen maaperä luvattomalle siirtolaisuudelle. Tällaisten säädösten valvonta voi myös olla kallista ja hankalaa.

Monet maat, jotka ovat halukkaita ylläpitämään siirtolaisuutta vähäistä koulutusta vaativiin töihin, ohjailisivat sitä mieluiten tilapäisen maahanmuuton järjestelyillä. Tilapäinen maahanmuutto on kuitenkin taloudellisesti kannattavaa vain, jos työvoimantarve todella on tilapäistä. Tilapäisen maahanmuuton valvonta voi osoittautua hankalaksi ja kalliiksi, mikäli työvoimantarve on pysyvää. Tällöin on sekä työnantajan että maahanmuuttajan etu jatkaa työsuhdetta.

OECD-maiden tulee perustaa ohjelmia työperäistä maahanmuuttoa varten, jotka huomioivat tarpeet kaikissa töiden eri koulutustasoissa ja toimivat kysynnän mukaan. Ohjelmien tulee pitää sisällään kannustimia niin työnantajille kuin maahanmuuttajillekin toimia sääntöjen mukaan ja taata suojaa sekä maahanmuuttajille että muille työntekijöille. Vähän koulutusta vaativille toimille tulee järjestää virallisia rekrytointikanavia. Jotta ne voisivat kilpailla nykyisten epävirallisten kontaktien luvattomien maahanmuuttajien ja työnantajien välillä, tulee näiden ohjelmien:

- Tunnistaa työmarkkinoiden tarpeet;
- Perustaa virallisia rekrytointikanavia vähän koulutusta omaaville siirtolaisille;
- Myöntää riittävästi viisumeita ja käsitellä ne nopeasti;
- Tarjota tehokkaita tapoja varmistaa hakijan oleskelu- ja maahanmuutto-asema;
- Toteuttaa tehokasta rajavalvontaa ja luoda menetelmät sääntöjen toimeenpanoon työpaikoilla;

Näiden ohjelmien ollessa käytössä, tiukka linja luvattomien siirtolaisten palkkaamisen suhteen on myös paikallaan. Tarvitaan tehokkaat

toimeenpanomenetelmät ja tehoavat rangaistukset niiden työnantajien varalle, jotka rikkovat sääntöjä.

Ammattitaitoisten siirtolaisuus on muuttunut viime vuosikymmeninä. Ennen työvoima liikkui lähinnä OECD-maasta toiseen, kun taas nykyisin maahanmuuttajat ovat suurilta osin lähtöisin kolmansista maista, jolloin työnantajat usein aliarvioivat heidän pätevyytensä ja työkokemuksensa. Tämä voi johtaa henkilövoimavarojen tuhlaamiseen ja maahanmuuttajien turhautumiseen, kun koulutuksesta ja kokemuksesta odotettuja hyötyjä ei saavuteta. Monet epätoivotuista lopputuloksista kuitenkin johtuvat tilanteista, jolloin maahanmuuttaja on saapunut ilman työtä ja ilman tarkempaa ennakkoselvitystä omista mahdollisuuksista vastaanottajamaan työmarkkinoilla.

Kaikkein järkevin tapa vaikuttaa ristiriitaan ammattitaitoisten maahanmuuttajien odotusten ja heidän lopullisen työmarkkinoille sijoittumisen välillä, on vähentää mahdollisuutta sen syntyyn, ryhtymällä asianmukaisiin toimiin jo ennen maahanmuuttajan saapumista. Käytännössä tämä tarkoittaa:

- Suosia potentiaalisia maahanmuuttajia tarjoamalla heille töitä;
- Arvioimalla kielitaitoa ja pätevyyttä jo ennen maahantuloa;
- Toteuttaa tarvittaessa kokonaisvaltaisempia arvioita ja sertifiointitoimenpiteitä ulkomaalaisille tutkinnoille ja työkokemukselle.

Yksi tapa varmistaa, että maahanmuuttajien pätevyys tunnustetaan heidän astuessa työmarkkinoille, on rekrytoida kansainvälisiä opiskelijoita, jotka suorittavat tutkintonsa kohdemaassa. Lisäämällä kansainvälisten opiskelijoiden määrää luodaan uusi varteenotettava ryhmä kohdemaan pätevyydellä varustettuja maahanmuuttajia rekrytoitavaksi, samalla vähentäen haittavaikutusriskiä lähtömaassa, sillä osan koulutuksen kustannuksista kantaa kohdemaata tai siirtolainen itse, toisin kuin rekrytoitaessa valmiiksi ammattitaitoisesta työväestöstä ulkomailta.

OECD-maiden tulee tehdä parempaa työtä maahanmuuttajien ja ennen kaikkea heidän lastensa integroimiseksi yhteiskuntaan. Vaikka siirtolaisilla olisikin työtä saavuttuaan, ei se takaa pitkänaikavälin työllisyyttä varsinkaan vähemmän koulutetuille. Tämä korostuu erityisesti nykyisen laskukauden aikana, sillä epäsuotuisa taloudellinen tilanne iskee pahiten juuri maahanmuuttajiin. Poliitiikan tulee ottaa huomioon maahanmuuttajayhteisöjen alueellinen ja sosiaalinen eristäytyminen, jotka hankaloittavat kielenoppimista ja pääsyä yhteyteen työnantajiin ja työmahdollisuuksiin. Erityisesti maahanmuuttajalapsiin tulee kohdistaa edistäviä toimia heidän altistamiseksi asuinmaan kielelle ja peruskoulua edeltävälle kasvatukselle jo varhain.

Hyvin hallitun työperäisen maahanmuuton voidessa olla kannattavaa kohdemaalle, voi se myös tuoda huomattavia etuja lähtömaille. Maahanmuuttajien rahalähetykset kotimaahan kohentavat merkittävästi vastaanottajien hyvinvointia. Merkittävä osa näistä käytetään terveydenhuoltoon ja koulutukseen, lisäksi inhimillistä pääomaa ja näin edistäen kasvumahdollisuuksia lähtömaissa. Lähtömaiden hyödyt voivat liittyä uuteen tietotaitoon, teknologiaan ja sijoituksiin liiketoimintaan.

Odotusten tulee kuitenkin pysyä kohtuullisina. Työperäisten maahanmuuttajien määrät eivät luultavasti tule olemaan suuret suhteessa useimpien lähtömaiden asukasmääriin. Maat joissa siirtolaisten osuudet ovat korkeita tulevat hyötymään erityisesti.

OECD-maat voivat vaikuttaa edesauttamalla yhteyttä alkuperämaan ja siirtolaisten välillä, poistamalla paluun rajoituksia kuten vaikeutta siirtää työeläkettä tai sen menetystä kokonaan, tai oleskeluluvan menetystä tilapäisen maasta poissaolon seurauksena, ja vähentämällä liikkumista rajoittavia esteitä ammattitaitoisten henkilöiden tilapäisiin toimeksiantoihin.

© OECD 2009

Tämä yhteenvedo ei ole virallinen OECD-käännös.

Tämän yhteenvedon kopioiminen on sallittua sillä edellytyksellä, että OECD:n tekijänoikeudet ja alkuperäisen julkaisun nimi mainitaan.

Monikieliset yhteenvedot ovat käännettyjä otteita OECD:n julkaisuista, jotka on julkaistu alun perin englanniksi ja ranskaksi.

Julkaisuja on saatavilla maksutta OECD:n verkkokirjastossa osoitteessa www.oecd.org/bookshop/

Lisätietoja antaa: OECD Rights and Translation unit, Public Affairs and Communications Directorate Sähköposti: rights@oecd.org faksinumero: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Vieraile osaston verkkosivuilla osoitteessa www.oecd.org/rights/

